

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Med kopia till:
ju.krim@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Väger till ett tryggare samhälle, volym 2 (SOU 2021:85)

Ert diarienummer Ju2021/03715.

Brottsoffermyndigheten ställer sig i huvudsak positiv till de förslag som presenteras i utredningen men presenterar nedan ett antal synpunkter. Myndigheten vill i sammanhanget redan nu föra fram att det är mycket positivt att utredningen presenterar förslag om en kunskapshöjning av brottsoffers behov och samhällets insatser.

Brottsoffermyndigheten saknar däremot förslag på några av de områden som utredningen problematiserar. Yttrandet inleds med de överväganden och förslag som kommittén presenterar.

9.1 Kunskapen om brottsutsattas behov och samhällets insatser behöver utvecklas

Brottsoffermyndigheten menar att det är viktigt att det finns kunskap om vilka behov brottsoffer har och vad samhällets alla aktörer gör för att möta behoven. Det finns ingen övergripande bild över hur effektivt olika aktörers arbete för att möta brottsoffers behov är. Myndigheten delar kommitténs uttalande om att det finns brister i koordination av det brottsofferstödande arbetet i landet. Det gör att det saknas en övergripande bild över olika brottsoffers möjligheter till stöd och skydd men också vad deras behov av stöd är. I det sammanhanget vill myndigheten föra fram att det är viktigt att ta reda på vad som ryms inom begreppet stöd och vad det betyder för brottsoffer. Är det medmänskligt stöd brottsoffer behöver eller är det information om deras rättigheter och skyldigheter under till exempel brottmålsprocessen? Myndigheten anser också att det finns en kunskapsbrist vad gäller vilken aktör som brottsoffer vill ha

hjälp av. Vill brottsoffer ha stöd och information av en offentlig aktör eller en organisation i det civila samhället? Ser det olika ut för olika brottsoffergrupper och vilka förväntningar och behov har brottsoffer beträffande de olika aktörerna? En annan aspekt är att det behövs kunskap om brottsoffers möjligheter till stöd på olika platser i landet, till exempel om det finns skillnader vad gäller möjligheter till stöd för brottsutsatta som bor i storstad respektive i glesbygd.

Eftersom det finns brister i kunskapsläget om brottsoffers behov av stöd och information anser Brottsoffermyndigheten att det är mycket positivt att utredningen presenterar ett förslag om att förstärka myndighetens uppdrag att systematiskt sammanställa och tillgängliggöra kunskap på brottsofferområdet. En sådan förstärkning leder till välgrundade underlag för att fatta beslut om insatser och för att genomföra lagstiftningsförändringar som på ett bättre sätt möter brottsoffers behov. Myndigheten vill dock påtala att uppdraget även ska innefatta utredande verksamhet som syftar till att ta fram ny kunskap på brottsofferområdet.

Som utredningen konstaterar är Brottsoffermyndigheten Sveriges expert- och kunskapsmyndighet på brottsofferområdet. Myndigheten har dessutom stor erfarenhet av att samla in och föra ut kunskap om brottsoffers behov och intressen genom de uppdrag och projekt myndigheten haft genom åren. Exempel på sådana projekt är informations- och utbildningsinsatserna om förändringarna inom sexualbrottslagstiftningen, utvecklandet av webbplatsen Brottsofferguiden samt informationsinsatsen om hot och hat mot deltagare i det demokratiska samtalet. Därför är Brottsoffermyndigheten en lämplig aktör att systematiskt sammanställa och föra ut kunskap på brottsofferområdet men också att ta fram ny kunskap på området. I sammanhanget är det viktigt att uppdraget till Brottsoffermyndigheten är permanent för att säkerställa att arbetet med att sammanställa, föra ut och ta fram ny kunskap får kontinuitet.

9.2.2 Socialtjänstens brottsofferstöd bör utvecklas genom nationell vägledning

Brottsoffermyndigheten delar utredningens konstaterande att kommunernas brottsofferstödjande arbete behöver utvecklas och uppdateras. I dag har Socialstyrelsen föreskrifter och allmänna råd vad gäller socialtjänsternas arbete inom området våld i nära relationer. Socialstyrelsen har nyligen presenterat förslag på revideringar av föreskrifterna och de allmänna råden.

För att brottsoffer ska få likvärdigt stöd av socialtjänsten oavsett var brottsoffret vistas anser Brottsoffermyndigheten att ambitionsnivån på området behöver höjas inom kommunerna. Myndigheten anser att det är oklart vad utredningen menar vad som innefattas av en vägledning för kommunernas brottsofferstödjande arbete. Det kan också tilläggas att det beträffande

dokumentation och uppföljning föreslås att vägledningen företrädesvis ska vara i form av föreskrifter och allmänna råd. Brottsoffermyndigheten menar att det finns behov av föreskrifter och allmänna råd som omfattar hela det brottsofferstödande arbetet som kommunernas socialtjänster ska bedriva. Ledning till hur sådana föreskrifter och allmänna råd utformas kan hämtas från de som i dag gäller för kommunernas arbete inom området våld i nära relationer. Socialstyrelsens vägledningar kan sedan hjälpa kommunerna hur de ska bedriva arbetet på bästa sätt.

9.3.1 Polismyndighetens information till brottsutsatta bör utvecklas och bli mer situationsanpassad

Ofta är polisen den första aktör som brottsoffer kommer i kontakt med och det är viktigt att den information som polisen förmedlar anpassas till den enskildes behov. Brottsoffermyndigheten håller med kommittén om att Polismyndigheten behöver utveckla den skriftliga information som skickas till brottsutsatta för att göra den mer relevant och anpassad för den enskilde. Brottsoffermyndigheten ställer sig till förfogande för att förmedla erfarenheter kring anpassad information med Polismyndigheten. Polismyndigheten bör ges i uppdrag att ta fram anpassad information i samverkan med Brottsoffermyndigheten.

Enligt Brottsoffermyndigheten är det däremot inte tillräckligt att polisen enbart informerar om rikstäckande organisationer och nationella kontaktvägar när det gäller brottsofferstödande verksamheter. Då kommer brottsutsatta inte att få information om lokala stödverksamheter, såväl offentliga som ideella, som kan passa bättre utifrån det enskilda fallet. Det skulle vidare gå emot utredningens intentioner om att informationen från polisen ska vara anpassad utifrån brottsoffrets egen situation.

9.3.2 Polismyndighetens förmedling av brottsutsattas personuppgifter kan underlättas

Brottsoffermyndigheten har inget att erinra emot att Polismyndigheten utvecklar sitt arbete med att inte enbart informera brottsutsatta om stödverksamheter, utan att även hänvisa dem till verksamheterna. Däremot menar myndigheten inte att det är att iaktta krav på saklighet och opartiskhet att enbart, såsom Polismyndigheten önskar, förmedla kontaktuppgifter till brottsutsatta till en central part. Det framstår som anmärkningsvärt att anledningen till det är att möta polisens önskemål om att underlätta hanteringen av förmedlingen. I utredningens kontakter har Polismyndigheten uppgett att myndigheten behöver skapa ett elektroniskt system för att underlätta överföringen av kontaktuppgifter till dem som tackat ja till att bli kontaktad av en stödverksamhet. Brottsoffermyndigheten anser att det vid utvecklingsarbetet av ett sådant system inte kan vara alltför resurskrävande att upprätta

kontaktvägar till såväl centrala som lokala stödverksamheter. På så vis kommer Polismyndigheten att vara opartisk och saklig samt uppfylla intentionerna i förslaget i avsnitt 9.3.1 om ett verktyg som syftar till att ge polisen vägledning om vilket behovsanpassat brottsofferstöd den enskilda individen behöver.

8.5 Målsägandebiträde

Målsägandebiträdet är ett mycket viktigt stöd för brottsoffer i brottmålsprocessen. Brottsoffermyndigheten menar att det är olyckligt, såsom utredningen konstaterar, att det synes som att målsägandeperspektivet fallit bort i och med begränsningen av målsägandebiträdets uppdrag i högre rätt. Myndigheten delar utredningens konstaterande att lagändringen som medförde begränsningen bör följas upp utifrån bland annat målsägandens perspektiv.

Nyligen har uppdraget för särskild företrädare för barn utökats att även omfatta ansökan om verkställighet av skadestånd hos Kronofogden samt efterföljande ansökan om brottskadeersättning från Brottsoffermyndigheten. I sammanhanget vill myndigheten framhäva att målsägandebiträdets uppdrag ska utsträckas till motsvarande omfattning som särskild företrädare för barn nu har. Det skulle innebära en stor hjälp vad gäller de åtgärder som målsäganden behöver göra för att få ersättning efter brott.

I behandlingen av denna remiss har generaldirektören Anders Alenskär varit beslutande och juristen Fredrik Selin varit föredragande.

Anders Alenskär

Fredrik Selin